CRONICI/CRONICARI MOLDOVENI POST-NECULCE. PUNCTĂRI IMAGOLOGICE

Svetlana KOROLEVSKI, cercetător ştiinţific
Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu Hasdeu”, Chişinău

Abstract. *It is known that History, as a sum of experiences, has always been a concern of the man, thinker, writer. That is why it is advisable to periodically return to various aspects of our past.*

The 18th century chroniclers also had a dramatic outlook on the period they lived in, attempting to convey that to posterity. Images of cohabitation in the same great theater of the world; exercises of knowledge, understanding, acceptance/non-acceptance, those of distinct dimensions at different levels are found in all the chronicles. From this perspective we have to approach their writing: reflections,

BDD-A32461 © 2019 Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:52:31 UTC)

openness to foreign sources, interest shown to the other, who is of another ethnicity, or confession - all these drawn on their cultural horizon, different from one chronicler to another, from one epoch to another. Built on a culture of difference, that of alterity, from which not only the image of others but also the self-image are revealed. For the experience of knowing each other has as finality an introspective act.

Orice civilizaţie adevărată nu poate consista decât într-o parţială întoarcere la trecut, la elementele lui bune, sănătoase, proprii de dezvoltare…Trecutul m-a fascinat întotdeauna. Cronicile şi cântecele populare formează în clipa de faţă un material din care culeg fondul inspiraţiunilor.

(Mihai Eminescu, ***Timpul,***1881)

Se ştie că Istoria, ca însumare a experienţelor trăite, a preocupat dintotdeauna omul, gânditorul, scriitorul. De aceea nu este nicicând inoportun a reveni periodic asupra diverselor aspecte privind istoria noastră.

Din *Introducere* la ***Omul baroc*** (Traducere de Dragoş Cojocaru. Iaşi: Polirom, 2000, 351 pag.), volum coordonat de Rosario Villari, desprindem: „Secolul al XVII-lea european a fost deosebit de activ în a crea şi a încerca să impună în cultură şi în mentalitate modele rigide ale tipurilor sociale, formule şi criterii fixe de interpretate, judecăţi „exemplare” asupra evenimentelor şi persoanelor, împreună cu o viziune deosebit de dramatică şi de conflictuală a realităţii sociale…

Epocă de dezordine, de distrugere, de răsturnare a ierarhiei, de veleitarism; pe scurt, o epocă a marilor tensiuni, considerate adesea pur şi simplu negative, mai curând decât etape necesare pentru atingerea unui echilibru social şi politic superior şi a unei capacităţi creatoare mai profunde şi mai cuprinzătoare.

Conflictualitatea „barocă” i-a frapat pe istorici prin intensitatea ei, prin răspândirea şi prin influenţa ei asupra modului de a gândi şi de a acţiona”[1].

Din această perspectivă, probabil, trebuie să privim cronicile şi pe cronicarii noştri din secolul al XVIII-lea, un veac al contrastelor violent. Textele elaborate atunci, la înaltă comandă sau din voia inimii, sunt impregnate de o viziune dramatică a perioadei în care au trăit acei îndrăgostiţi de istorie şi de cuvânt şi pe care au încercat să o transmită posterităţii. Imagini ale convieţuirii în acelaşi mare teatru al lumii; exerciţii de cunoaştere, de înţelegere, de acceptare/neacceptare, de deosebite dimensiuni, la diferite niveluri, se regăsesc în toate textele. Din această perspectivă trebuie să le abordăm scriitura: reflecţiile, deschiderea spre izvoare străine, interesul arătat celui de alături, de altă etnie, de altă confesiune – toate atestă orizontul lor cultural, diferit de la cronicar la cronicar, de la o epocă la alta. Construite pe o cultură a diferenţei, a alterităţii, din care se reliefează imaginea celorlalţi, dar şi imaginea de sine, pentru că experienţa cunoaşterii celuilalt, are, ca finalitate, actul introspectiv.

Letopiseţele paralele şi post-Neculce ne oferă date impresionante, inestimabile ca valoare documentară, dar şi istorico-literară. Virtuţile şi viciile fanarioţilor, subtila şi solida lor cultură, disimularea perfectă, marea şi statornica putere de muncă, rafinata şcoală a intrigii – toate acestea le aflăm viu conturate în aceste scrieri[2]. O epocă revolută, dar clocotind de viaţă consumată cu frenezie meridională, peste care se revarsă o melancolie livrescă. Trăind într-o lume saturată de modele divine, autorii din perioada veche îşi concep şi textele din aceeaşi perspectivă.

Deşi a scris o cronică oficială: *De a doa domniia lui Nicolae Alexandru Vodă văleat 7220 (1712)*, la îndemnul domnitorului, Axinte Uricariul a depăşit stilul protocolar, pe care l-a cunoscut şi utilizat, ca şi pe cel epistolar, pe care l-a practicat în virtutea funcţiilor sale. Chiar dacă mai puţin erudit ca N. Costin, Axinte îl devansează prin expresivitate, vădind, adesea, sclipiri de talent.

Întreaga sa istorisire e străbătută de o interpretare personală şi afectivă a realităţii. O realitate văzută şi trăită nemijlocit. „*Nicolae-vodă, văzând ţara, care cu un an mai înainte o lăsasă tocmită şi îmbivşugată, nu numai robită şi pustiită de oameni, ce şi caseli şi bisericile răsipite şi arse, şi se ohta de la inemă, văzându pe ticăloşii de peminteni câţi scăpase de robie, goli, lipsţi şi despărţiţi: bărbaţi de femei, părinţi de ficiori şi fraţi de surori, carii în toate zilele şi la toate conacile veniia şi cădea la domnu cu lacrămi, tânguindu-se şi jeluind de pradă şi robie ce li s-au întâmplat*”[3]. Spectaculoasa scenă a

[1] *Omul baroc*. Traducere de Dragoş Cojocaru. Iaşi: Polirom, 2000, p. 10.
[2] *Memoriile principelui Nicolae Suţu*. Traducere din limba franceză, introducere, note şi comentarii de Georgeta Penelea Filiti, Bucureşti, 1997.
[3] PETRE, Ioan Ştefan. *Axinte Uricariul. Studiu şi text*. Bucureşti, 1944, p. 100. Vezi şi ediţia: Axinte Uricariul. *De a doa domniia*

BDD-A32461 © 2019 Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:52:31 UTC)

scoaterii de la Tighina a lui Carol al XII-lea îi prilejuieşte o reflecţie generalizatoare despre ostaşii craiului: *„Şi adevărat mi să pare că n-or fi alţi oameni în lume a nu să teme de moarte ca şvezii şi a avea atâta dragoste cătră craiul lor, cât de le-ar fi zis cineva tuturor să moară pentru folosul craiului lor, toţi pe loc ar fi murit*”[1] (Să observăm expunerea la persoana I, fapt ce individualizează şi imprimă veridicitate). Axându-şi naraţiunea pe latura morală a lucrurilor, cronicarul presară din plin sentinţe morale[2], contururile portretistice, la fel, surprind nu atât trăsăturile fizice, cât, mai ales, cele morale: „*cari acest Voevoda Chiovschii atâta era de rău, cât nu pot alege cui să fie fostu mai urât: Leşilor acelor ce eşisă cu dânsul den Ţara Leşască, au Leşilor carii ţinea în partea craiului Avgust, au Moldovenilor, că Moldovenii îl huliia şi-l blăstăma, căci au făcut atâta răutate şi pagubă ţări el şi oamenii lui*”[3].

Cronica anonimă a Moldovei (1661-1729), denumită şi ghiculească, sau *Pseudo-Amiras*, originală ca informaţie mai ales în partea a doua, este importantă nu numai prin multele şi variatele ştiri istorice şi culturale, dar şi prin abordarea aspectelor economice şi sociale din perioada respectivă. „*Dat-au Dumnedzeu de s-au făcut iarna aceia uşoară, cât de abiia au căzdut odată puţin omăt şi iar s-au luat şi n-au trebuit oamenilor multe lemne şi verdiaţa den câmpu şi den pădure n-au lipsit, de multe ploi ce-au ploat peste iarnă, şi pământul n-au îngheţat şi au scăpat oamenii. Papură şi alte buruiene găsiia pen pădure şi ciulini şi de acelea mâncând, au trăit toată iarna. Iară de primăvară, au fostu foarte multe şi Dumnedzeu cel ce ceartă şi iar miluieşte dând hrană oamenilor, după urgie ce vărsase asupra acestui pământ, pe urmă, cu atâta milă s-au întorsu, cât au răsplătit îndzăcit năcazul norodului său. Fost-au bişug mare peste vară: pâine multă, vin multu, poame multe*”[4]. Expunere limpede, viu colorată, a evenimentelor, presărată şi aici cu binecunoscute avertismente moralizatoare, atât de dragi cronicarilor noştri: „*Omul cel înţeleptu, când va să să apuce de vreun lucru, întâi trebuie să socotească pentru ce să apucă şi la ce săvârşit va veni; şi în toate faptili noastre să cade totdiauna să socotim sfârşitul lor. A doa, la ce s-ar ispiti nepriiatinul să cugete vro scornitură împotriva noastră, pe aceia urmă trebuie să i să găsască întâmpinare împotrivă de apărare*”[5].

Grigorie-vodă, prin mijlocirea patriarhului de Ierusalim, Hrisant, aflat la acea dată în Moldova, „*au aşedzat şcoale de învăţătura cărţii, în oraş în Iaş, cu cheltuiala sa: şcoală eliniască, grecească, moldoveniască, cu dascăli învăţaţi. La care şcoale nu numai cei săraci, ce nu avea cu ce plăti învăţătura, ce şi feciorii boiarilor celor mari şi a mici, a tuturor, de obşte, au eşit învăţaţi şi încă şi dentr-alte ţări copii săraci năzuisă aicia la învăţătură*”[6].

Naratorul, antigrec la început, dar sfârşind prin a scrie considerativ despre ei (în partea referitoare la Grigore Ghica), pentru tătari va utiliza tradiţionala sintagmă: *Aşeá au fostu asupra Moldovii, ca nişte lupi asupra unei turme de oi* („*ce-au apucat ei, ce-au jăcuit, prăpădit au fostu, nu să mai putea scoate nemică de la dânşii*”[7]), iar despre (anumiţi) turci vorbeşte apreciativ: „*Şi direptu om ca acela era Apti paşia, slăvit şi dreptu giudecător şi prea înţeleptu şi vrednic şi în dzilele lui cât au şedzut la Hotin, unde au şi murit, multu folos au avut ţara despre dânsul. Pe tâlhari den Ţara Leşască, carii viniia la Moldova de jăcuia şi agiungia şi pen Bugeag, de omorâia câteodată şi pe tătarii ce mergea la iarmaroace, i-au stânsu pe toţi. Iar pe tâlharii den Moldova i-au stânsu Mihai-vodă, cât la Moldova, în dzilele lui, putea oamenii să îmble pe drumuri cu galbeni în mână*”[8].

Cazacii, însă, vor fi categorisiţi *in corpore* drept *nepriiatini*, căci, „*ispitiţi de Duca-vodă să facă pace, „de tocmală nu s-au ţinut, ce l-au jăcuit şi i-au luat tot ce-au avut, până şi şlicul den capul său. Şi pe oamenii săi i-au lăsat cu piile goale, cumu-i obiceiul căzacilor, carii niceodată de cuvântu nu să ţin*”[9] (Gândul aleargă imediat la istoriile lui Miron Costin, care, adânc şi înţelept, îndemnând ca nimeni *să nu vinuiască sfaturile de acmu* (citeşte: ***interpretarea/viziunea***), glosa cu ceva decenii mai devreme,

lui Nicolae Alexandru Vodă văleat 7220 (1712). Studiu introductiv, notă asupra ediţiei, îngrijirea textului, glosar, indice de nume de Andrei Eşanu şi Valentina Eşanu, Chişinău, 1999.

[1] PETRE, Ioan Ştefan. *Axinte Uricariul. Studiu şi text*. Bucureşti, 1944, p. 138.

[2] Idem, p. 159-160.

[3] Idem. p. 147.

[4] *Cronica anonimă a Moldovei*. 1661-1729 (*Pseudo-Amiras*). Studiu şi ediţie critică de Dan Simonescu, Bucureşti: Editura Academiei, 1975, p. 92.

[5] Idem, p. 95.

[6] Idem, p. 141.

[7] Idem, p. 136.

[8] Idem, p. 95.

[9] Idem, p. 55.

BDD-A32461 © 2019 Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:52:31 UTC)

punctând şi el, *in crescendo*, impevizibila fire omenească: *Ce, cum şi-i hirea căzacilor, la dobândă lacomi, au dat îndată de jacuri…*[1], dar, tot ea*, hirea căzăcească, neînspăimântată e*[2], căci *nime nu s-au gândit pentru pedestrimea căzăcească să iasă cineva viu den câţi rămăsese după fuga oştii ceii călări. De mirat hirea căzacilor la nevoie! După ce li-au fugit toate capetele şi hatmanul lor, ei în de sine în loc au rădicat capŭ şi au legat tabăra şi s-au apărat până în noapte şi apoi noaptea în tabără au făcut focuri de carăle lor şi de spini, iară sânguri au purces cu tocmală, fără tabără, numai pedestri şi au ieşit toţi păn într-unul, fără nici o dodeială, aicea în ţară*[3]).

Şirul marilor compilaţii de cronici, iniţiate la începutul secolului al XVIII-lea, se încheie prin două scrieri de aceeaşi factură : *Letopiseţul Ţării Moldovei, de la domnia întâi şi până la a patra domnie a lui Constantin Mavrocordat Voevod* (1733-1774) sau *Pseudo-Enache Kogălniceanu* şi *Letopiseţul Ţării Moldovei de la a doua şi până la a patra domnie a lui Constantin Mavrocordat Voevod* (1741-1769), atribuit, un timp, lui Ioniţă Canta, care relatează despre evenimentele cuprinse între cele două războaie ruso-turce (1733-1739, 1768-1774).

Aceste două cronici continuă, de fapt, istorisirea înzestratului Neculce, descriind cele mai importante evenimente din Ţara Moldovei

Se impun, în primul rând, prin informaţia inedită[4] pentru această perioadă, necunoscută din alte surse şi prin forma atrăgătoare a expunerii, îndeosebi *Pseudo-Enache*. Desemnarea comisului Enache Kogălniceanu ca autor al *Letopiseţului…*de către M. Kogălniceanu, primul editor, a fost anulată prin argumentul temeinic al lui Constantin Giurescu, la care subscriu, cu noi dovezi, şi autorii ediţiei critice[5].

Eminentă ca tablou al epocii fanariote [G:G: Ursu], bogată în conţinut, de o valoare documentară de neînlocuit pentru perioada abordată, *Pseudo-Enache* impresionează şi prin expresivitate. Ceea ce remarcăm în acest, generos şi ca volum, text este perspectiva narativă, o descătuşare a expresiei, care devansează rigiditatea canonului. Plăcerea de a povesti prevalează: „*Şi iarăş după aceasta, la mart<ie> 9 zile, iarăş s-au tâmplat un foc dispre Râpa Pivițoai<i> la o cas<ă> proastă. Şi tâmplându-să o furtună mari, au sărit focul la feredeu cel mari, iar pe o cas<ă> proastă; şi de acolo au sărit pe uliţa boerilor, pe grajdul dum<isale> Alistarhu spat<ar>; şi de acole au luat uliţa de-a rândul spre curte domniască, ajiungând la haznè. De acole au sărit pe Sfete Neculai şi de la Sfete Neculai au sărit în patru locuri pe curte domniască: pe casăle de la harim, pe casăle cele nalte de la cămară, cucinii, pe ceasornic<u> de pe poartă, pe bisărica ce mari domniască, de au arsu toate aceste într-un ceas, cât nu stiè nici unii a curţii ce să facă, atât oamenii cât şi domnul, arzind multe lucruri a tuturor şi a domnului. Care nu se poate pomeni ce urgie a lui Dumnedzeu au venit într-un ceas, mergând focul pân pi iaz, arzind şi iarba în grădina ce mari domniască şi câteva casă proaste de pe iaz*"[6] . Ştirea senzaţională, detaliul anecdotic, spectaculosul au întâietate: „*Întâiaş dată au poroncit* (Constantin Mavrocordat – *s.n.*) *de au scos pre enoriaşi, călugări greci, di pi mănăstirile cele mari, orânduind preuţi de mir, zicând că grecii când tămâiazi în bisărică, pe mueri, stau câte un minut înainte fieştecărie mueri de o tămâiazi şi o prăveşti din talpe pân-în cap, puind gând rău în capul lor asupra acelor muieri*"[7].

Autorul, un spudeu, fără îndoială, salută încercarea lui Constantin Mavrocordat de a ridica nivelul de învăţătură al preoţimii („*Poruncit-au de au adus şi cărţi pi-nţeles din Ţara Românească, căci în Moldova nu se afla Evanghelii, Apostole şi Leturghii...*[8]; „*Iar domnul* [în a treia domnie – *s.n.*] *s-au apucat iar de evlavie lui ce vechi, că punè preuţii de întra la bisărica curţii la 3 ceasuri de noapte şi eşă la 6 ceasuri de zi. Şi să apuca de divan, de-i ţinè pân-la 9 ceasuri di zi. Mai didesă poroncă de strânge toţi preuţii, diiaconii oraşului, la bisărica curţii şi după ce-i băga diminiaţa în bisărică, punè chiuhodari la uşă şi nu lăsa nici pe unul să iasă afară, puindule un preot ce-l avè mări-sa învăţat la carte grecească*

[1] COSTIN, Miron. *Opere*. Ediţie critică cu un studiu introductiv, note, comentarii, variante, indice şi glosar de P.P. Panaitescu. Bucureşti: Editura de stat pentru literatură şi artă, 1958, p. 79.
[2] Idem, p. 84.
[3] Idem, p. 155.
[4] Pseudo-Enache Kogălniceanu. *Letopiseţul Ţării Moldovei de la domnia întâi şi până la a patra domnie a lui Constantin Mavrocordat Vodă (1733-1774).* Ioan Canta, *Letopiseţul Ţării Moldovei de la a doua şi până la a patra domnie a lui Constantin Mavrocordat Vodă (1741-1769)*. Ediţie critică de Aurora Ilieş şi Ioana Zmeu. Studiu introductiv de Aurora Ilieş, Bucureşti: Minerva, 1987, 264 pag.
[5] C. Giurescu. *Pseudo cronicarii. Enache Kogălniceanu* // Buletinul Comisiei istorice a României, vol. II, Bucureşti, 1916.
[6] Idem, p. 60-61.
[7] Idem, p. 15.
[8] Idem, p. 16.

BDD-A32461 © 2019 Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:52:31 UTC)

şi românească, de să suè în anvona de le cetiè după cum să cadi a şti fieştecărui preot orânduiala bisăricii şi a botezului şi a ispovedanii‹i›. De cari foarte să spăriesă preoţii şi cari nu pre ştiè carte, să apuca de învăţa de al doile carte…”[1]), punând la contribuţie şi amintirile personale, alături de unele „izvoade” sau ştiri culese de la alţii. Relevante sunt detaliile despre invazia lăcustelor, sau despre alte întâmplări dramatice (foame, secetă, epidemii). Ca şi în cronicile amintite mai sus, se preferă portretul moral celui fizic.

Aşadar, cronicarii noştri sunt sensibili la experienţa omenească, la realităţile modelate de om. Altfel zis, considerarea calităţii celuilalt, inclusiv a străinului (de neam, de confesie), o primă încercare, adevărat, rudimentară, de depăşire a clivajului confesional sau naţional.

Letopiseţul Ţării Moldovei (1741-1769), al cărui autor, mai nou, este considerat Vartolomeu Măzăreanu[2], cuprinde aproape aceeaşi perioadă de timp ca şi *Pseudo-Enache Kogălniceanu*, dar e mult mai restrâns ca volum. Istoria constituie şi trebuie să constituie drept pildă şi îndreptar cârmuitorilor, iar dogma creştină drept măsură a lucrurilor – iată prisma elaborării acestei scrieri. Rolul şi meritele clerului sunt insistent subliniate. Copleşit de document[3], autorul vine cu detalii privind profilul uman al unor domnitori, insistând asupra vieţii lor intime; graţie acestei cronici, cunoaştem în amănunt ascensiunea voievodului Ioan Theodor Callimachi; expunerea (vom întâlni, sporadic, caracterizări bine prinse şi amănunte interesante), spre deosebire de *Pseudo-Enache*, este, însă, aproape în întregime schematică şi rezumativă, iar portretele, foarte asemănătoare până la un punct, sunt ca totul întâmplătoare.

Despre domnia lui Grigorie Alexandru Ghica, durând aceasta doi ani şi şase luni, cronicarul are doar apreciere: „*Au ştiut toţi şi boiarii şi ţara că iaste stăpân. Au împodobit oraşul Iaşului cu multe cişmele cu apă bună şi îndestulată. Întru adevăr că au fost om foarte înţelept şi învăţat, şi iubind ca şi alţii să se îndestuleze cu învăţătura, au făcut minunate şcoale aproape de sfânta Mitropolie în Iaşi, întru care să se înveaţe multe feliuri de învăţături şi multe limbi. Adus-au şi dascăli foarte învăţaţi, făcut-au şi orânduiale dascălilor şi ucenicilor*”[4].

Aceste câteva fragmente amintite aici ne conving, cred, de rostul revenirii la vechile texte, căci în ele germinează istoria, în ele aflăm rădăcinile umanităţii moderne, preocupări şi aspiraţii, dovezi ale unei mentalităţi, ale unei stări de civilitate.

Regretatul Dan Horia Mazilu îşi încheia volumul III, *Recitind literatura română veche*, cu un *Sfârşit şi lui Dumnezeu laudă*, îndemnând ca paginile vechiului scris românesc să fie răsfoite din vreme în vreme. Or, astăzi, în această lume tot mai grăbită, tot mai agitată, tot mai aplicată, nu se mai găseşte timp – sufletesc – pentru parcurgerea textelor care presupun un anumit ceremonial al lecturii.

Poate nu foarte fericit, secolul al XVIII-lea românesc, ne-o spun convingător avizaţii domeniului, merită cel mai viu interes. „Identitatea culturală a românilor nu s-ar putea înţelege în afara acestui moment de turnură în care conştiinţa contemporană poate descoperi originea propriilor dileme şi frământări, oferind analogii pilduitoare, din care experienţa colectivă nu are decât de profitat”[5]. Reanimarea interesului pentru autori mai vechi, pentru texte mai vechi, valoroase, care nu mai stau sub reflectoarele atenţiei publicului contemporan, merită tot efortul.

[1] Idem, p. 37.

[2] Idem, p. XLV şi urm. Vom remarca, că autorii ediţiei critice, Aurora Ilieş şi Ioana Zmeu, deşi înclină pentru Vartolomei Măzăreanu ca autor al cronicii, vor păstra pentru titlul ediţiei numele lui Ioan Canta. Vezi şi: Ioan CANTA. *Letopiseţul Ţării Moldovei de la a doua şi până la a patra domnie a lui Constantinu Mavrocordatu (1741-1769)*. Studiu introductiv, notă asupra ediţiei, îngrijirea textului, glosar, indice, tabel cronologic de Andrei Eşanu, membru corespondent a AŞM, şi Valentina Eşanu. Chişinău: Civitas, 1999, 47 pag.

[3] EŞANU, Andrei. *Letopiseţul lui Ioan Canta şi locul său în istoria cronografiei moldoveneşti (în loc de prefaţă).* În*:* Ioan CANTA. *Letopiseţul Ţării Moldovei de la a doua şi până la a patra domnie a lui Constantinu Mavrocordatu (1741-1769)*. Studiu introductiv, notă asupra ediţiei, îngrijirea textului, glosar, indice, tabel cronologic de Andrei Eşanu, membru corespondent a AŞM, şi Valentina Eşanu. Chişinău: Civitas, 1999, p. 5 şi urm.

[4] Ediţia critică, p. 174.

[5] LEMNY, Ştefan. *Românii în secolul XVIII. O bibliografie*. Volumul I. Iaşi: Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, 1988, p. XXII.

BDD-A32461 © 2019 Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:52:31 UTC)